Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-Gravenhage

Directoraat-Generaal Belastingdienst

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2019-0000154068

Uw brief (kenmerk)
2019Z15127 / 2019Z15262 / 2019Z15340 / 2019Z15756

Datum
Betreft Kamervragen Leijten (SP), Azarkan (DENK) en Omtzigt (CDA) inzake het ten onrechte stopzetten van kinderopvangtoeslag

Geachte voorzitter,

Bijgaand treft u de antwoorden aan op de gestelde vragen van de leden Leijten (SP, 2019Z15127), Azarkan (DENK, 2019Z15262), Omtzigt (CDA, 2019Z15340) en Omtzigt/Leijten (2019Z15756). De vragen zijn gesteld in het verlengde van het Algemeen Overleg van 4 juli jl. en de diverse brieven over dit onderwerp. In deze brief zal ik een korte toelichting geven.

In mijn brief van 11 juni jl. heb ik aangegeven de situatie waarin betrokken ouders terecht zijn gekomen te betreuren en te willen herstellen.[1] Daartoe heb ik uw Kamer gemeld welke stappen moeten worden gezet om de gezinnen tegemoet te komen die door het optreden van de Belastingdienst/Toeslagen (hierna: Toeslagen) tekort zijn gedaan en in problemen zijn geraakt door het ten onrechte stopzetten van de kinderopvangtoeslag. Om tot een oplossing te komen heb ik de Adviescommissie uitvoering toeslagen (hierna: de Adviescommissie) en de ADR gevraagd onderzoek te doen. Ik heb de Adviescommissie gevraagd advies uit te brengen over de mogelijkheden om binnen de wettelijke kaders en de grenzen van de uitvoerbaarheid maatwerk te bieden aan de betrokken ouders. De Adviescommissie is in het instellingsbesluit gevraagd in oktober met haar eerste deeladvies te komen.

De zomerperiode is benut om de informatie ten behoeve van de Adviescommissie te leveren en het onderzoek van de ADR verder voor te bereiden. Het betreft het gestructureerd aanleveren van de gevraagde informatie en de benodigde onderzoeks- en behandelinformatie over de andere circa 170 CAF-zaken in de periode 2013-2019. Voor deze enorme klus, waaraan nog gewerkt wordt, is een projectorganisatie opgetuigd. Op basis van de informatie die beschikbaar komt wordt momenteel nader in beeld gebracht hoe de besluitvorming met betrekking tot de CAF-aanpak (Combiteam Aanpak Facilitators) en de reguliere toezichtsbehandeling heeft plaatsgevonden. Ik heb hiernaar ook onderzoeksvragen aan de ADR gesteld. Daarnaast wordt gewerkt aan een recent Wob-verzoek waarbij eveneens gevraagd is naar stukken rondom CAF.

[1] Kamerstukken II 2018/19, 31066, nr. 490.

De Raad van State heeft in haar uitspraak van 8 maart 2017 geoordeeld dat het stopzetten van kinderopvangtoeslag voordat het onderzoek naar het recht op toeslag was afgerond, niet in overeenstemming is met de systematiek van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen.[2] In het debat met uw Kamer van 4 juli jl. is aan de orde gekomen dat deze wijze van stopzetten van lopende toeslagvoorschotten in de CAF 11-zaak onrechtmatig is. De Adviescommissie en de ADR heb ik gevraagd breder te kijken naar de rechtmatigheid van het handelen van Toeslagen. De uitkomsten van deze onderzoeken wacht ik af.

Ik heb toegezegd uw Kamer te informeren over de stand van zaken met betrekking tot een oplossing voor gedupeerde ouders. De Adviescommissie is in het instellingsbesluit gevraagd in oktober met een eerste deeladvies te komen. Het is mijn intentie zo spoedig mogelijk na het beschikbaar komen van dit deeladvies de kabinetsreactie met daarin de voorziene oplossingsrichting voor gedupeerde ouders naar uw Kamer te sturen. Ook wil ik spoedig de analyse van alle beschikbaar gekomen informatie, inclusief die van het lopende Wob-verzoek, gereed hebben teneinde in samenhang met de eerste adviezen van de Adviescommissie tot een oordeel te kunnen komen met betrekking tot de handelswijze van de Belastingdienst bij dit onderwerp. Volledigheid en zorgvuldigheid zijn hierbij cruciaal voor een volledig beeld. Totdat dit beeld beschikbaar is, kunnen helaas nog niet alle door uw Kamer gestelde vragen volledig worden beantwoord. Ik heb verzocht om de analyse zo snel als mogelijk af te ronden.

Aangezien ik de ontstane situatie niet alleen wil herstellen, maar ook wil voorkomen dat er nieuwe problemen ontstaan is er een aantal maatregelen genomen die meteen effect sorteren:

- voor de lopende bezwaar- en beroepsprocedures van burgers in CAF-zaken zijn vaktechnische waarborgen ingebouwd:
    - het strikt hanteren van het vier ogen principe bij alle CAF zaken;
    - herbeoordeling van lopende zaken door de [redacted]
    - in overleg met betrokkenen wordt gekeken of lopende bezwaar- en beroepszaken met raakvlakken met de CAF11-problematiek kunnen worden aangehouden tot na het advies van de Adviescommissie;
    - invordering van lopende toeslagen en belastingschulden in CAF 11 zaken is opgeschort;
- collegiale toetsing bij beroepszaken wordt strikt voorgeschreven in een nieuwe werkinstructie;
- voor medewerkers van Toeslagen zijn de (historische gegevens over de) tweede nationaliteit niet meer in de systemen raadpleegbaar. De volledige verwijdering van deze gegevens in de systemen is eind dit jaar gereed;
- vanwege de noodzaak om steviger te investeren in leiderschap en cultuur bij de Belastingdienst heb ik cultuur tot vierde pijler van beheerst vernieuwen gemaakt. Vanuit de omslag die ik beoog in de cultuur van de Belastingdienst vind ik het van belang dat binnen de Belastingdienst bespreekbaar is hoe de organisatie en haar medewerkers zich vandaag de dag verhouden tot wat zich op dit dossier heeft plaatsgevonden en dat men hiervan leert in de uitvoering;

[2] ECLI:NL:RVS:2017:589

- de vaktechnische infrastructuur, met heldere hiërarchie en verantwoordelijkheden, zoals bij andere onderdelen van de Belastingdienst gebruikelijk, wordt ook voor Toeslagen ingericht;
- voor de bovengenoemde projectorganisatie is tijdelijk extra personeelscapaciteit vrijgemaakt van andere dienstonderdelen voor het doorlichten van dossiers;
- met SZW is een ambtelijke werkgroep gestart die onderzoekt of er een meer proportionele benadering mogelijk is, in het geval de ouders de eigen bijdrage niet geheel hebben betaald.
-

Hieronder ga ik nader in op een aantal punten mede in het licht van de gestelde vragen.

A. Lopende rechtzaken

Uw Kamer stelt een aantal vragen over lopende rechtzaken en in het bijzonder over de CAF-zaak waarin rechtbank Rotterdam op 12 juli 2019 uitspraak heeft gedaan. Naar aanleiding van de situatie rondom het CAF 11-dossier is deze zaak voorafgaand aan de behandeling op zitting door Toeslagen nogmaals bestudeerd. Hierbij is ruimhartig gekeken naar het dossier. Ook is geconcludeerd dat de toeslag het voorschot van betrokkene op dezelfde manier is stopgezet als in het CAF 11-dossier. Zoals bekend is een dergelijke stopzetting volgens de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State niet in overeenstemming met de systematiek van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen. Mede om deze reden heeft Toeslagen op 5 juli 2019 een nieuwe beslissing op bezwaar genomen. In deze CAF-zaak, is tijdens de zitting van de zijde van de Belastingdienst, in navolging van een uitspraak van de Raad van State, inderdaad gemeld dat in deze zaak het besluit tot stopzetting van het voorschot onrechtmatig is geweest. Er is aangesloten bij de uitspraak van de Raad van State en geen gebruik gemaakt van een pleitnota. De zaak loopt momenteel en het dossier zal gelijktijdig met het beroepschrift worden ingebracht.

Daarnaast heeft uw Kamer mij gevraagd de lopende rechtszaken stop te zetten. Op dit moment lopen er tien CAF 11-procedures en twintig overige CAF procedures over verschillende toeslagjaren bij de rechtbank en de Raad van State, die alle door ouders zijn ingesteld. Deze ouders hebben daarmee gebruik gemaakt van hun recht om het oordeel van de rechter te vragen en het is daarom voor mij noch voor Toeslagen niet mogelijk om deze lopende procedures stop te zetten. Een eventueel verzoek van de ouders om de procedures aan te houden in verband met de ingestelde adviescommissie zal worden gesteund.

B. Tweede nationaliteit

Uw Kamer stelt een aantal vragen over het gebruik van tweede nationaliteit. Ik kan u hierover melden dat het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) zoals is aangekondigd in de junibrief inmiddels loopt. Dit onderzoek richt zich op de verwerking van bijzondere persoonsgegevens zoals nationaliteit bij de Belastingdienst. Ik onderstreep het belang hiervan en verleen volledige medewerking. Het onderzoek van de AP richt zich ook op het verwerken van gegevens omtrent tweede nationaliteit in het systeem van Toeslagen en/of in het kader van de controle op de kinderopvangtoeslag. Daarnaast onderzoekt de AP of Toeslagen geautomatiseerde besluitvorming en/of profilering gebaseerd op bijzondere categorieën persoonsgegevens – meer specifiek de tweede nationaliteit

– gebruikt in het kader van controle op de kinderopvangtoeslag. Ik wacht de resultaten van het onderzoek af. In de tussentijd heeft de Belastingdienst/Toeslagen twee maatregelen genomen:

1. Medewerkers van Belastingdienst/Toeslagen kunnen de (historische gegevens over de) tweede nationaliteit niet meer in de systemen raadplegen. De volledige verwijdering van deze gegevens in de systemen is eind dit jaar gereed.
2. Nederlanderschap/niet-Nederlanderschap wordt niet meer als criterium gebruikt in het risico-classificatiemodel.

C. Cultuur

Tijdens het Algemeen overleg (AO) Belastingdienst van 19 juni jongstleden sprak ik met uw Kamer over de noodzaak om te investeren in leiderschap en cultuur bij de Belastingdienst. Zoals uw Kamer weet, waren leiderschap en cultuur al thema's binnen mijn aanpak Beheerst vernieuwen. Ook de commissie Onderzoek Belastingdienst van de heren Borstlap en Joustra is uitgebreid ingegaan op leiderschap en cultuur. Om mijn beoogde cultuurverandering te bewerkstelling moet een extra stap worden gezet. Om die reden heb ik van "cultuur" een opzichzelfstaande pijler gemaakt binnen mijn aanpak. Uw kamer wordt over deze de invulling van deze pijler afzonderlijk geïnformeerd. Dat is ook van belang in het licht van de "tunnelvisie" in CAF zaken en de wijze waarop hier in de uitvoering van geleerd wordt.

Tenslotte

Een deel van uw vragen ziet op de besluitvorming rondom de ouders die te goeder trouw handelden en die zich vervolgens geconfronteerd zagen met de stopzetting van de kinderopvangtoeslag. De stopzetting bij de getroffen ouders vond plaats in de reguliere toezichtsbehandeling. De dossiers van vraagouders werden namelijk aan het reguliere toezicht overgedragen als bij de resultaten van het fraudeonderzoek geconstateerd was dat deze wel vragen opriepen, maar dat dit onvoldoende was om een fraudezaak tegen het gastouderbureau te starten. Aangezien de onregelmatigheden in de dossiers van vraagouders wel geconstateerd waren is vervolgens in de reguliere toezichtsbehandeling besloten de hele populatie van vraagouders van de bij het betreffende gastouderbureau aangesloten gastouders te controleren. De vraag die uw kamer terecht stelt en die moet worden beantwoord is hoe in de "tunnelvisie" waarover ik u eerder berichtte de besluitvorming tot stand is gekomen en in welke mate de uitkomsten van rechtszaken waarin de (juridische) interpretatie van wetgeving werd onderschreven een rol speelde.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Financiën,

Menno Snel